

ПРОЕКТ ТВІННІНГ

Сприяння процесам удосконалення Державної служби статистики України з метою посилення її спроможності та удосконалення виробництва статистичних даних

Україна

ЗВІТ ПРО РОБОТУ МІСІЇ

на

Компонент 7 – Сільськогосподарська статистика

Захід 7.1 Оцінка – Типологія с/г підприємств

У місії брали участь Карстен Ларсен та Петер Віг Йенсен, Данія

31 березня – 4 квітня 2014 року

Версія: Проект 1

IPA 2009

Прізвище автора, адреса, електронна адреса:

*Петер Віг Йенсен
Статистична служба Данії
Сейрьогаде 11
DK-2100 Копенгаген
Данія
Тел.: +45 39 17 30 31
Моб.: +45 22 92 15 99
Електронна пошта: pvj@dst.dk*

*Карстен Ларсен
Статистична служба Данії
Сейрьогаде 11
DK-2100 Копенгаген
Данія
Тел.: +45 39 17 33 78
Електронна пошта: kkl@dst.dk*

Зміст

1. Загальний коментар	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
2. Оцінка та результати.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
2.1. Погоджені дії	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
3. Висновки та рекомендації	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Додаток 1. Технічне завдання	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Додаток 2. Перелік осіб, присутніх під час зустрічей	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Додаток 3. Концепція с/г підприємства	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.

Перелік скорочень

ТЗ	Технічне завдання	
ДССУ	Державна служба статистики України	
ССД	Статистична служба Данії	
Обстеження структури с/г підприємств (FSS)	Обстеження структури сільськогосподарських господарств	
Інформаційна система FADN	Інформаційна система с/г звітності Спільноти	
СВ	Стандартний випуск	
ГД Агрі	ГЕНЕРАЛЬНИЙ ДИРЕКТОРАТ «СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ»	

Стислий огляд

Місія відбувалася відповідно до ТЗ. Експерти ДССУ та Данії обмінялися відповідною інформацією; було створено спільні засади для знань та розуміння.

Було узгоджено перелік конкретних дій та складено попередні плани щодо наступної місії та навчального візиту до Данії.

Нарешті, було надано 5 рекомендацій:

1. Експертам ДССУ необхідно провести пілотне дослідження із використанням типології обстеження структури с/г підприємств на вибірці с/г підприємств України та поділити підприємства на вісім основних груп (P1-P8) типології.
2. У середньостроковій або довгостроковій перспективі запропоновано провести перепис в одному районі для 2 – 4 відібраних сіл.
3. Експертам ДССУ необхідно продовжувати вивчати відповідні регламенти та документацію.
4. ДССУ необхідно запровадити концепцію с/г підприємств відповідно до Європейського регламенту.
5. Сільськогосподарський перепис необхідно провести, бажано, до 2018.

1. Загальний коментар

Звіт про місію підготовлено в рамках Проекту Твіннінг «Сприяння процесам удосконалення Державної служби статистики України з метою посилення її спроможності та удосконалення виробництва статистичних даних». Це був перший **візит в рамках Компоненту 7 «Сільськогосподарська статистика»**. Метою візиту була типологія с/г підприємств.

Головними цілями візиту були:

1. ознайомлення данських експертів з існуючою в Україні практикою групування (поділ за типами, видами тощо) сільськогосподарських виробників;
2. ознайомлення спеціалістів ДССУ з основними міжнародними (Європейськими) стандартами та методологією типологізації сільськогосподарських підприємств;
3. уточнення плану подальшої діяльності та окреслення питань, що їх необхідно розглянути під час наступного візиту.

Організація візиту була відмінною: гарні умови для проведення зустрічей, послуги кваліфікованих перекладачів, а також участь у проекті висококваліфікованих експертів ДССУ. Данські консультанти висловлюють свою щирю подяку усім посадовцям та окремим особам, які брали участь у зустрічах, за дружню підтримку та цінну інформацію, що вони її отримали під час перебування в Україні, оскільки така інформація значною мірою сприяла роботі консультантів.

Погляди та спостереження, що містяться в цьому звіті, відображають погляди та спостереження консультантів і не обов'язково співпадають із поглядами представників ЄС, ДССУ, Статистичної служби Данії.

2. Оцінка та результати

В рамках першої мети Данських експертів ознайомили з існуючою в Україні практикою та умовами, короткий огляд яких подано нижче.

Підприємства та домогосподарства

В Україні є близько 55 000 с/г підприємств, зареєстрованих у вигляді юридичних осіб. Більшість із них, близько 45 000, знаходяться у приватній власності, а решта є державними господарствами, кооперативами або господарськими товариствами. Усі ці с/г господарства зареєстровані органами влади та є добре описані у різного роду реєстрах та обстеженнях.

Крім «справжніх с/г підприємств»/юридичних осіб, існує велика кількість малих присадибних ділянок, де вирощують або сільськогосподарські культури, або худобу, або і те і інше. Вони роблять значний внесок у загальний обсяг с/г виробництва, особливо продуктів рослинництва. Отже, ці «малі с/г господарства» не можна ігнорувати у статистиці сільського господарства; вони мають значення і для економічної статистики, і для статистичних обстежень структури сільськогосподарських підприємств.

Державна служба статистики України

Головний офіс ДССУ розташований в м.Києві. У галузі сільськогосподарської статистики працює 25 співробітників.

Існує 27 різних регіональних управлінь та 490 районних управлінь. Кожне районне управління співпрацює з сільськими радами. В Україні є близько 10 900 сільських рад. Сільські ради ведуть погосподарський облік на місцях у формі реєстру місцевого населення, де зазначається інформація про домогосподарства, що здійснюють с/г діяльність. Зазвичай інформація зберігається лише на папері.

Сільськогосподарська статистика

В Україні існує 22 види статистичних обстежень у галузі сільського господарства, в яких висвітлено різні аспекти сільськогосподарського сектора, зокрема щодо площі сільськогосподарських угідь, засіяних культурами, врожайності та тваринництва. Як правило, обираються усі великі та середні господарства, а малі господарства представлені вибірково.

Серед домогосподарств обирається ще менша вибірка. Процедура полягає в тому, що район обирає декілька сіл, де, у свою чергу, обирається частка домогосподарств, класифікованих за розміром.

Обстеження здійснюються з різних потреб:

- Інформація про землекористування
- Кількість поголів'я
- Обсяг виробництва
- для потреб національних рахунків

Данські експерти представили типологію ЄС в рамках виконання другої мети візиту.

Типологія

Типологія висвітлена в Регламенті ЄС 1242/2008. Типологія – це досить складна система, що описує с/г господарства та їхню спеціалізацію з огляду на різні види сільськогосподарської діяльності, так що, наприклад, с/г господарства, де свині переважають над сільськогосподарськими культурами та іншою худобою, описуються відповідним чином.

Існує п'ять основних груп:

- 1) Польові культури: с/г підприємства зі звичайними сільськогосподарськими культурами, такими як зернові, насадження олійних культур, картопля тощо.
- 2) Городництво: с/г підприємства з овочами тощо, які вирощуються на відкритому ґрунті або у парниках.
- 3) Багаторічні культури: с/г підприємства з фруктовими, виноградними, цитрусовими та оливковими плантаціями.
- 4) Пасовищна худоба: с/г підприємства з ВРХ, вівцями, козами та кіньми.

5) Зерноїдні тварини: с/г підприємства зі свинями та птицею.

Основним правилом для поділу с/г підприємств господарств на групи 1, 2, 3, 4 та 5 є факт отримання понад 2/3 стандартного випуску продукції від відповідного виду діяльності. Стандартний випуск продукції обчислюється шляхом встановлення спеціального параметра для кожного виду культур та худоби – параметра, що показує, який потенційний дохід фермер може мати від вирощування певних сільськогосподарських культур та розведення певних сільськогосподарських тварин.

Господарства, що не спеціалізуються на виді діяльності жодної із п'яти основних груп, поділяються на групи, наведені нижче:

- 6) Змішані с/г культури
- 7) Змішані с/г тварини
- 8) Змішане сільськогосподарське виробництво культур/тваринництво

Типологія використовується в інформаційній системі бухгалтерської звітності (FADN) ГД Агрі та обстеженні структури сільськогосподарських підприємств (FSS) Євростату. Українські експерти схвалюють типологію як надійний принцип опису сільськогосподарських підприємств і мають намір втілювати її в майбутньому.

Регламент 1166/2008 встановлює вимоги ЄС до обстеження структури с/г підприємств. Обстеження слід провести у 2010, 2013 та 2016 роках, причому обстеження 2010 року має проводитися у формі загального перепису. Слід висвітлити широкий перелік питань:

- 1) Культури
- 2) Худоба
- 3) Робоча сила
- 4) Техніка
- 5) Інші елементи, наприклад, органічне сільське господарство та зрошення.

Питання сільськогосподарських культур та худоби є необхідною основою для типології, тому регламенти про типологію та обстеження структури с/г підприємств необхідно розглядати у взаємозв'язку. Типологія не можлива без обстеження структури с/г підприємств. З іншого боку, обстеження структури с/г підприємств (FSS) надає набагато повніший опис структури сільських господарств ніж сама типологія.

Було також запроваджено поняття «стандартного випуску» (CB) та наведено практичні приклади розрахунків розміру та типу с/г підприємства.

Оцінка

Експерти хотіли б наголосити на наступних основних висновках:

- Сільське господарство слід трактувати як особливу галузь та розглядати детально з декількох причин:
 - На відміну від інших галузей, сільське господарство складається з багатьох малих одиниць, що керуються однією сім'єю, часто без найманої праці. Таким є стан справ у всій Європі, зокрема в «старих» державах-членах ЄС.
 - Сільське господарство та лісництво мають особливе значення для ландшафту та навколишнього середовища. Це означає, що сільськогосподарську статистику можна розглядати як щось більше, ніж звичайна бізнес статистика. Вона є також статистикою навколишнього середовища, необхідною багатьом групам, наприклад, студентам, дослідникам та політикам.
 - Сільському господарству відведене належне місце у політичному житті більшості країн. Усім відома спільна сільськогосподарська політика ЄС, проте у більшості держав існує особлива сільськогосподарська політика. Це означає, що ґрунтовне

статистичне висвітлення є надзвичайно важливим для політиків та адміністративних органів.

ДССУ поки що не запровадив загальноприйняту Європейську типологію (див. опис вище). До зареєстрованих с/г підприємств застосовується класифікація NACE (Європейський класифікація видів економічної діяльності). Розробити класифікацію для домогосподарств видається неможливим, оскільки індивідуальна інформація наявна лише на рівні села і переважно не в електронному форматі.

Для проведення вибіркового обстеження домогосподарств обирається досить складна процедура. Кожний район обирає для дослідження певну кількість сільських рад. Населення в сільській раді поділяється на чотири групи або прошарки, залежно від розміру загальної площі землі, якою користується домогосподарство:

- 1) менше 0,5 га
- 2) 0,5-0,9 га
- 3) 1,0 га та більше
- 4) надзвичайно великі домогосподарства відбираються за окремими принципами. Фактично вони є с/г підприємствами/юридичними особами, проте не зареєстровані як такі.

Для цих чотирьох груп обираються 30 %, 50 %, 20 та 100 відсотків домогосподарств, відповідно. Коефіцієнти екстраполяції обчислюються у досить складний спосіб, де ймовірність бути відібраним залежить від розміру ділянки, що, у свою чергу, впливає на величину коефіцієнта екстраполяції. При обчисленні коефіцієнтів екстраполяції враховується також і відсутність даних.

2.1. Погоджені дії

У процесі роботи сторони погодилися про наступне:

- Данські експерти надішлють в ДССУ документ з методології, укладений Карстеном Ларсеном.
- Данські експерти надішлють в ДССУ статистичні дані про забій худоби в Данії.
- На запит ДССУ данські експерти спробують надати коефіцієнти СВ для відповідної держави-члена ЄС.
- Навчальний візит до Данії заплановано на 22 - 26 червня 2014 року. Данські експерти повідомлять про можливість цього візиту. У випадку його неможливості буде запропоновано інші дати.
 - Данські експерти складуть проект програми навчального візиту, що передбачатиме ознайомлення з діяльністю статистичної служби Данії, зокрема, стосовно сільського господарства, організації, програмного забезпечення, обстежень структури с/г підприємств та типології.
 - Досвід навчальних візитів братиметься до уваги при плануванні наступних візитів.
- Наступний візит запропоновано здійснити в кінці жовтня. Данські експерти пообіцяли підтвердити цей термін.
- Було досягнуто домовленості, що данські експерти та експерти ДССУ можуть у двосторонньому порядку спілкуватися за допомогою електронної пошти.

3. Висновки та рекомендації

Після першого візиту було визначено відповідні передумови для забезпечення реалізації компоненту 7 щодо статистики сільського господарства. У зв'язку із цим, данські експерти висловлюють наступні рекомендації:

1. Експертам ДССУ необхідно провести пілотне дослідження із використанням типології обстеження структури с/г підприємств на вибірці с/г підприємств України та поділити підприємства на вісім основних груп (P1-P8) типології. Пропонується сформувати вибірку з 9 000 великих підприємств, для яких наявна відповідна інформація. Крім того, слід залучити близько 12 000 малих та середніх підприємств. У випадку виникнення значних труднощів, пропонується провести пілотне дослідження з меншою вибіркою. Пілотне дослідження слід розпочати негайно; перші результати необхідно отримати до навчального візиту; кінцеві результати наразі не очікуються.
2. У середньостроковій або довгостроковій перспективі запропоновано провести перепис в одному районі для 2 – 4 відібраних сіл. Індивідуальну сільськогосподарську інформацію необхідно збирати та зберігати в електронному форматі. Проте, доведеться з'ясувати деякі аспекти, оскільки ДССУ не має повноважень зобов'язувати сільські ради надавати відповіді на свої запити.
3. Експертам ДССУ необхідно продовжувати вивчати відповідні регламенти та документацію.
 - a. Регламент 1166/2008 про обстеження структури с/г підприємств.
 - b. Регламент 1242/2008 про типологію с/г підприємств
 - c. RI/CC 1500 rev. 3 – Довідник із типології
4. ДССУ зобов'язана запровадити концепцію с/г підприємств відповідно до Європейського регламенту 1166/2008.
5. Сільськогосподарський перепис необхідно провести, бажано, до 2018 року.

Додаток 1. Технічне завдання

Проект Twinning

**Сприяння процесам удосконалення Державної Служби
Статистики України з метою покращення її потенціалу та
продукції**

Twinning No.: UA/13/ENP/ST/38

Технічне завдання на короткострокову місію до Держстату України в рамках компоненту 7 “Статистика сільського господарства” проекту Твіннінг “Сприяння процесам удосконалення Державної служби статистики України з метою покращення її потенціалу та продукції”

Захід 7.1. Оціночна місія

Основна інформація

Захід реалізується в рамках компоненту 7 “Статистика сільського господарства” проекту Твіннінг. Метою цього компоненту є запровадження методології типологізації аграрних господарств у статистику сільського господарства України.

Цей захід сприятиме досягненню зазначеної вище мети і контрольних показників, указаних у контракті:

- покращенню знань і практичних навичок фахівців Держстату з питань європейської методології типологізації аграрних господарств;
- здійсненню оцінки існуючої в Україні практики статистичних групувань виробників сільськогосподарської продукції;
- проведенню роботи із запровадження терміну “аграрне господарство” як загальної категорії виробників сільськогосподарської продукції;
- здійсненню перекладу нормативних документів ЄС та ФАО ООН, що стосуються типологізації аграрних господарств;
- розробленню проекту методологічних положень щодо типологізації аграрних господарств та проведено їх апробацію.

Мета місії

Першочерговою метою місії є:

- ознайомлення експертів ЄС з існуючою в Україні практикою групувань (розбивки за типами, видами тощо) виробників сільськогосподарської продукції;
- ознайомлення фахівців Держстату України з основними міжнародними (європейськими) стандартами та методологією типологізації аграрних господарств;
- уточнення плану подальших заходів у рамках проекту та визначення переліку питань для розгляду під час наступної місії.

Очікувані результати

1. Експерти ЄС ознайомилися з існуючою в Україні практикою групувань основних виробників сільськогосподарської продукції та здійснили оцінку щодо її відповідності міжнародним стандартам.

2. Фахівці Держстату України ознайомилися з основними міжнародними (європейськими) стандартами та методологією типологізації аграрних господарств.

3. Уточнено план подальших заходів у рамках проекту та визначено перелік питань для розгляду під час наступної місії.

Заходи

Орієнтовний графік місії такий:

Перший день.

Презентація фахівцями Держстату України:

- існуючої в Україні системи статистичного обліку основних виробників сільськогосподарської продукції та результатів їхньої діяльності (методологічні підходи, форми державних статистичних спостережень);

- статистичного Реєстру АГРО – переліку суб'єктів, які здійснюють свою економічну діяльність у сфері сільського господарства, мисливства, лісового та рибного господарства, як основи для проведення державних статистичних спостережень у відповідних галузях;

- практики використання групування виробників сільськогосподарської продукції за їх типами, видами тощо при поширенні та здійсненні аналізу статистичних даних.

Другий день.

Ознайомлення фахівців Держстату України з положеннями Регламентів Європейської Комісії, пов'язаних із типологізацією аграрних господарств і проведенням структурних обстежень аграрних господарств у країнах ЄС, із поняттям «аграрне господарство» (або «agricultural holdings») та досвідом їх запровадження у статистичну практику.

Третій день.

Здійснення експертами ЄС оцінки відповідності європейським стандартам української практики проведення групувань основних виробників сільськогосподарської продукції, визначення можливостей і шляхів її покращення шляхом запровадження поняття «аграрних господарств» і проведення їх типологізації.

Обговорення змісту подальших заходів за даним компонентом.

Планування та підготовка питань, які необхідно вивчити в ході учбового візиту.

Консультант та партнер

Місія реалізовуватиметься:

Mr Peter Vig Jensen (Statistics Denmark)

Mr Karsten Larsen (Statistics Denmark)

Партнером з країни-бенефіціара буде:

Департамент статистики сільського господарства та навколишнього середовища

– Олег Прокопенко, директор департаменту,
O.Prokopenko@ukrstat.gov.ua, тел.289-72-80, вн.60-22

– Ольга Сікачина, заступник директора департаменту,
O.Sikachyna@ukrstat.gov.ua, тел.287-13-11, вн.64-12

– Леся Рабуш, начальник відділу структурних обстежень у сільському господарстві та статистичного реєстру,
L.Rabush@ukrstat.gov.ua,
тел.287-41-44, вн.60-26

Час

Місія здійснюватиметься протягом 8-10 квітня 2014 року в Україні.

Звіт

Підсумковий звіт за результатами місії має бути наданий не пізніше двох тижнів після завершення місії.

Додаток 2. Особи, з якими відбулися зустрічі

ДССУ:

– Олег Прокопенко, директор департаменту,
– Ольга Сікачина, заступник директора департаменту,
– Світлана Масюк, заступник директора департаменту-начальник відділу статистики виробництва продукції сільського та рибного господарства

– Леся Рабуш, начальник відділу структурних обстежень у сільському господарстві та статистичного реєстру

– Володимир Кобилін, завідувач сектору підготовки та проведення сільськогосподарського перепису

–

Команда ПРП:

Ирина Бернштайн, ПРП

Ольга Бурбело, помічник ПРП

Що таке с/г підприємство?

Карстен Ларсен, Статистична служба Данії

1. Виробник с/г продукції

Відповідно до Регламенту (ЄС) № 1166/2008 с/г підприємством є одиниця, що виробляє с/г продукцію, вирощує культури або худобу. Регламент містить довгий перелік культур та тварин, що їх має охоплювати обстеження структури с/г підприємств (FSS). Загалом, перелік відповідає звичайному розумінню с/г діяльності.

Це означає, що необхідно включати с/г підприємства, що вирощують, наприклад, зернові, бобові, коренеплоди, фрукти, ягоди та культури, з яких виробляють корми для тварин, а також тваринницькі господарства, що вирощують ВРХ, свиней, овець, кіз, коней та птицю.

Деякі випадки часто призводять до дискусій або непорозуміння. Можна зазначити, що дослідження структури с/г підприємств не мають охоплювати наведені нижче види діяльності:

- Хутрові тварин
- Лісове господарство
- Аквакультура
- с/г послуги

Проте, будь-яка держава-член ЄС має вільне право обирати ці аспекти у дослідженнях з національних причин.

До сумнівних випадків, що їх необхідно охопити, відносяться:

- вулики
- кролики
- новорічні ялинки

Не має значення, чи с/г підприємство виробляє для ринку або ні. Питання про граничні значення для обстежень розглянуто у Главі 5. Проте, тут необхідно просто підкреслити, що с/г підприємство, що вирощує, наприклад, корів необхідно включити до дослідження структури с/г підприємств незалежно від того, чи молоко продається до молокозаводу або споживається сім'єю фермера.

Так само до обстеження необхідно включити с/г підприємства, що володіють землею або орендують її, а також с/г підприємства, що частково володіють та частково орендують землю.

2. Місцезнаходження с/г підприємства

Найчастіше у користувачів викликає великий інтерес регіональні статистичні дослідження сільського господарства. Дуже часто вони вимагають найдокладніших статистичних даних, що містять відомості для муніципалітетів.

Таким чином, кожне с/г підприємство зобов'язане мати муніципальний код, що вказує де здійснюється с/г діяльність.

Зазвичай, достатньо легко визначити муніципальний код с/г підприємства. Ним є місто розташування с/г підприємства. Проте існують ситуації, коли виникають сумніви. Якщо с/г підприємство володіє землею в кількох муніципалітетах, йому присвоюється код муніципалітету розташування дому фермера. Якщо фермер живе в іншому місці с/г підприємству присвоюється код муніципалітету, в якому розташовано найбільшу за площею ферму. Необхідно зауважити, що приватна адреса фермера може відрізнятися від адреси с/г підприємства.

3. Різні види організацій

Зазвичай, статистичне визначення с/г підприємства не суперечить інтуїтивному розумінню: одна особа володіє або орендує землю та вирощує культури, володіє тваринами, наприклад, ВРХ та свині. Ця особа є керівником та керує с/г підприємством за допомогою членів своєї сім'ї, а також може мати одного або кількох працівників, які не є членом сім'ї, якщо с/г підприємство є великим.

Це означає, що в більшості випадків не виникає сумнівів щодо статистичної одиниці. Наведений нижче перелік стосується особливих випадків:

- **Два фермери тісно співпрацюють.** Не існує точних правил визначення співпраці, що є настільки тісною, що дає можливість вважати певний випадок одним с/г підприємством. Для великих с/г підприємств критерієм може бути спільне ведення бухгалтерського обліку, проте це навряд чи має сенс для малих с/г підприємств без формальної системи бухгалтерського обліку.
- **Колективні та державні с/г підприємства** необхідно включати до обстеження структури с/г підприємств.
- **Приватні компанії** в сільському господарстві.
- **Господарства з худобою, проте без землі** необхідно також включати. Вони можуть придбати або орендувати стайні для свиней або ВРХ від інших с/г підприємств. Земля та худоба, що до цього являли одне с/г підприємство, тепер становлять два с/г підприємства.
- **с/г науково-дослідні підприємства** також є с/г підприємствами. У більшості випадків вони мають землю та худобу, відомості про які можна легко занести до анкети. Питання, що стосуються робочої сили є більш складними, оскільки більшість персоналу не є традиційними с/г працівниками.
- **С/г підприємства, що використовують землі загального користування,** є спеціальними с/г підприємствами, що їх навряд чи можна вважати реальними с/г підприємствами. Проблема стосується випадків, коли тваринницькі

підприємства в селі мають доступ до загальних пасовищ. Землю не можна віднести до будь-якої конкретного с/г підприємства. Один фермер не може знати яку частину земель загального користування він використовує.

- Інші спеціальні випадки становлять с/г землі, що належать **релігійним товариствам, в'язницям, лікарням, будинкам інвалідів, школам та військовим казармам**. Такі с/г підприємства також необхідно включити до обстеження структури с/г підприємств.

4. Власник/Фермер

Під час проведення обстеження структури с/г підприємств відповідно до стандартів ЄС наведені нижче особи повинні повідомити дані про свій робочий час:

- Фермер (власник)
- менеджер (якщо особистого власника не має або якщо власник не працює на с/г підприємстві).
- дружина фермера
- Працівники, які є членами сім'ї
- Працівники, які не є членами сім'ї

Таким чином, важливо визначити, хто є фермером, а хто повинен повідомляти дані про себе в інших розділах (обстеженнях). Для традиційного с/г підприємства фермером є особа, яка володіє землею та керує с/г підприємством, дуже часто разом із членами своєї сім'ї.

Нижче наведено випадки, коли можуть виникати сумніви:

- с/г підприємства, що належать подружжям: У цьому випадку фермером є той із подружжя, хто має найбільшу відповідальність. Якщо діти беруть участь у роботі на с/г підприємстві, може статися так, що наприклад, найстарший син може бути найкращим вибором в якості фермера, особливо коли батьки вже не такі молоді.
- с/г підприємства, що ними керують два або більше партнерів: Знову ж таки необхідно вибрати партнера з найбільшою відповідальністю.
- Власник/орендар не працює на с/г підприємстві: у таких випадках необхідно вибрати менеджера, якого наймає фермер для керування с/г підприємством. Таких випадків дуже мало.
- Фермер не є фізичною особою: У цьому випадку с/г підприємства належать державним установам або знаходяться під керівництвом юридичних осіб. Для таких господарств необхідно обрати одну особу, яка буде менеджером.

Якщо важко визначити, хто на с/г підприємстві несе найбільшу відповідальність, необхідно обрати інші критерії, наприклад, обрати найстаршу особу, яка працює на с/г підприємстві.

5. Граничні значення, що визначають генеральну сукупність с/г підприємств

Для статистичних обстежень структури с/г підприємств дуже поширено виключати дрібні с/г підприємства, якщо вони не мають вагомого внеску з точки зору площі с/г угідь та поголів'я худоби.

Регламент ЄС містить так звані граничні значення, що дають можливість державам-членам ЄС виключати дуже дрібні с/г підприємства. Правила можуть бути дещо складними:

Країна має включати:

- 1) всі с/г підприємства, що мають не менше 1,0 га сільськогосподарських угідь.

або

- 2) якщо обрано інше граничне значення – наприклад, 3,0 га – необхідно включати всі с/г підприємства, що мають не менше 98% площі та не менше 98% худоби (одиниць худоби).

- 3) Незалежно від 1) та 2) необхідно включати всі с/г підприємства, що відповідають лише одному із наведених нижче критеріїв:

- a) не менше 5,0 га с/г угідь
- b) не менше 0,5 га під овочами, фруктами та ягодами
- c) не менше 0,1 га під тепличними культурами
- d) не менше 0,5 га під тютюном, хмелем або бавовною
- e) Не менше 10 тварин ВРХ
- f) Не менше 20 овець
- g) Не менше 20 кіз
- h) Не менше 50 свиней
- i) Не менше 20 свиноматок
- j) Не менше 1 000 голів птиці

Тому, необхідно зауважити, що не можна не включати с/г підприємства, що задовольняють лише одному із критеріїв а) – j).